

Kezében a magyar színészképzés

Kis lépés, vad álom

Amikor a nagy múltú rendező, a Madách Színház igazgatója, a Színház- és Filmművészeti Főiskola színészfőnökszakának vezetője okosan megértve az idők szavát, bejelentette nyugdíjba vonulását, az a kérdés foglalkoztatta fűstént a szakmai közvéleményt: kicé lesz Ádám Ottó birodalma? Az utódlás hamar eldőlt. Sokáig rendíthetetlen Madách színházi székébe, amúgy közfelkiáltással, Kerényi Imrét ültették, aki készenpeseen porciózza fel az örökséget, így a Madách Kamara, az egyik tartományi — esztendőnyi vállalással egyelőre — Huszti Péter kezében lesz. Arról kevesebb szó esett, ami többet is jelent: Ádám Ottó fele királyi jogát mindenképpen Huszti Péter kapta meg, a most induló tanévben már az ő fennhatósága alá tartozik a magyar színészképzés. Tehát erről kérdeztünk Huszti Pétert.

Csupán stilisztikai fordulatok használható-e az a megfogalmazás, hogy Önre hagyja örökséget Ádám Ottó, vagy pedig a listát megteveli a lényegnek, a a színházművészet nagy örögei valóban maga jelölje ki az utódját?

— Bizonyos értelemben: igen, ő választott — mondja Huszti Péter. — Mégpedig azért, hogy a két esztendője helyettesül állított engem, aki másfél évtized alatt végkép kapaszkodtam a számléltrán, az örándótól az egyetemi tanárig. E megfizetés valóban a munká java részére volt. Miközben végeztem a nehéz feladatokat — például én vezettem a felvételi vizsgákat, olyan tanárral kar éltem, amelynek tagjai nemrégiben még az én mestereim voltak —, Ádám Ottó nem avatkozott, nem szólt bele a munkámba, csak figyelt kíváncsan, győzőm-e, birom-e. Főlkészítésem után, természetesen, a kinevezés már nem az ő jogkörébe tartozott. Az egyetemi tanács döntött.

Vajon az egyetemi tanács azért voksolt Ön mellett, mert a „próbaidő” tapasztalatok meggyőzőek öket, vagy mert tisztelték Ádám Ottó akaratát?

— Nyilván ez is, az is közrejátszott.

Kikből is áll az egyetemi tanács?

— Tagja a rektor, Kazimir Károly, s a rektorhelyettes, Illés György, az akkor még jelen lévő Ádám Ottó mellett más főtanácsvezetők, mint Vámos László, néhány tanácsis.

Fiatalabbak is, nemcsak idősebbek. Vagy kizárólag olyan zsebek, akik a tanári gárdába már-már kövültek beépültek?

— Van fiatalabb is, Kerényi Imre, akivel korábban együtt vezetünk osztályt.

Ha tehát e grémium zömével Ádám Ottó generációját képviselték, nagy lehetett a valószínűség, hogy az ő választását helybenhagyja.

— En úgy éreztem, hogy a kinevezéssel a fiatalabb nemzedék lépett előre. Éppígy megválaszthaták volna Zsámbéki Gábor is, akit én el tudnék képzelni főtanácsvezetőnek.

Megválasztották volna?

— Nem biztos. De nem tudhatom.

Úgy tűnik, az Ön személye olyan megoldás volt, ameddig a korántsem újító szellemű intézmény döntőnként még elmerészkedett.

— Lehet. De nem hinném, hogy hogy olyasvalakit kellett volna kiszemelniük, aki csak egyfajta, nagyon karakteres színházszemélyt képvisel. Ide toleránsabb ember kell.

A tolerancia szempont lehetett. Egyáltalán: mekkora a hatalma? A főiskola tanárainak a névsora három sűrűn gepelt oldal, telt-telre olyan nevekkel, akik már nem az élvonalak képviselői a megadott művészetnek, de a művészpédagógiának sem. Ahogy egy direktorként módjában áll meghatározni a társulást, úgy Ön is, mint főtanácsvezető megszabhatja-e, kik tanítják a növendékeket?

— Ha erre gondol: sem az elbocsátás, sem a kinevezés joga nem az enyém, hanem a rektoré.

Vagyis Kazimir Károly — még évekig.

— De hívhatok vendégtanárokat.

Vagyis duzzaszthatja tovább a se vége, se hossza lájstromot.

— Az mégis nyereség, hogy Töröcsik Mari, Garas Dezső, Márton András, Végvári Tamás fog tanítani, beszédre pedig Bács Ferenc, kurzust vezet Gothárd Péter is. Szeretném, ha több színész-tanárunk lenne. Különben a természetes kiváltástól valószínűleg révén kihullnak a posztán azok, akiknek a működése nem üti meg a mértéket.

Ugy hiszi, ha nem is küld el senkit, némelyek azeslevesé maguk-tól veszik majd a kalapjukat?

— Rá fognak ébredni, hogy felesleges válták.

Nemán egyesek máris a semmiért veszik fel a tiszteletdíjukat?

— Minden tanárunk ad órákat. De nem mindörökké rendez vizsgát. Esetleg még akkor sem, ha pedig osztályfőnök. S ez már a főiskola nyilvánosságának szembezőkö lehet.

Miféle fűg, ki kap osztályt, e ki nem? Látnom, ugyanazok indítottak osztályt az idén, akiknek tavaly végzetek a növendékek. Mintha valamiféle automatizmus működne.

— Kétségtől. Bár volna jogom másokat is kijelölni osztályvezetőnek.

A főiskolai oktatás minőségének a tanároknak mellik, ha nem az is, mit tanítanak.

— Több a szabadságunk e tekintetben. Jólformán nincs kötelező tananyag. Természetesen a görögökét, Shakespearé-t vagy Chehovot tanítani kell. Töröcskünk arra, hogy minél több szerzőt megismertessünk.

Jellemzőnk tartom, hogy szerzőket emleget. Vagyis azt, hogy a drámatörténet fonálára fűzik fel a tanítványokat. Mennyire ismerik a növendékek a színház irányszavakat is? Beírják a Sztyanyiszlavskij-iskolával? Tudna-e egy végző főiskolai akár csak egy eüdtől összehozni például Grotowski, Barba vagy Bob Wilson stílusában?

— Nem tudna. De én sem tudnék.

Csakhogy Ön több mint húsz éve végzett. Mig ók napjainkban, amikor már számonni kell azait, hogy pályájukon olyan drámaírókat vagy akár vendégrendezőket találkozhattak, akikre hatottak a modern színház nagyjai. Nem érethetnek már fel pszichológiai reakciókat minden szerepet!

— Erre valóban nincsenek felkészítve. De hol találják hozzá tanárokat?

Gondolom, a példákért felelősek Grotowskiért, tudna kurzust tartani Rusz József is, Pál István is, be tudna vezetni szokatlanabb próbaműsorokba Szikora János is.

— Igaza van. Látnom, csak az alapvető változások érdeklik. En azt is eredménynek vélem, hogy a felsőbb éveseknél a beszéd-tanítást beépítjük a mesterségoktatásba, a vizsgákba.

Ez helyénvaló. Furcsa is lenne, ha a szép beszédet steril szövegeken gyakorolnák, még akkor is, amikor már színpadkesz alakításokkal kell előállniuk.

— Így volt eddig. Úgy tapasztalom, csak kis lépésekkel lehet haladni.

A főiskola struktúráját érintő kérdést is feltették. Ha a növendék helyébe képzelem magam, bizony elkészíteném, elvezetgetni időnként érezném a négy évet, ha baleszerencsémre éppen olyan valaki tanítana, akinek a szakmai tudása késébe vonható, vagy akár csak olyan, akinek a művészi alkata ideem idegen. Van-e, lesz-e szabadsága a diáknak?

— Ha nem kérdi meg, nem verem volna nagydobra. Igenis — szeretném bevezetni a szabad tanárválasztást. Arra már volt is

példa, hogy valaki átkérte magát Kerényi Imre osztályából az enyémbe. Ilyenre lesz ezentúl lehetőség — ha az egyik tanár elbocsátja, a másik befogadja a hallgatót.

Ha a tanárok — kettő egy ellenében — leszavazzák a diák mehetemkijét, igen kényes helyzet keletkezik.

— Aki pedagógusnak érzi magát, csak nem fog mérget évetni a növendékével!

Aligha csak Grál-javokból áll ekkora tanári kar.

— Mit mondjak? Visszatérnék a diák szabadságára: a harmad- és negyedéveseknek már bevezetem a szabad színházválasztást, amelyet persze, korlátozhat az óhajtott intézmény befogadókészsége. Támogatom, hogy vidéken is szerepet vállaljanak. Bár tudom, ez gondot okozhat akkor — a tanároknak utazgatniuk kell majd —, ha sikerül a kollégákat meggyőzöm, hogy a diákjaink ne csak a főiskolai produkciókban vizsgálhassanak, hanem gyakorlóhelyükön, színházi alakításokkal is. Ez nemcsak könnyebbé lenne a kapósabb növendékeinknek, hanem több-jobb lehetőséghez juttatná azokat a fiataljainkat, akik csak a vizsgaelőadások alkalmával tűnhetnek fel a színpadok előtt. Ez már része annak a vad álmodásnak, amely csakugyan alapjaiban reformálná meg a főiskolát.

Mindig kívánsai vagyok az általamokra.

— Sokszor vád éri a felvételi rendünket, amelyre már eddig is módosítottam. A vizsgáztatók létszámát emeltem meg jelentősen, a felvételi második fordulóján húsz-egynéhányan, a harmadikon pedig harminc körül vannak jelen a tanárok. De ez nem változtat azon, hogy szinte percek alatt, stresszhelyzetben dől el egy-egy sors. Ezért a főiskola esztendeit másképp osztanám fel.

Az első év úgynevezett előkészítő év lenne, amelyre a szokásos évfolyamlétszám kétszeresét vennék fel, akikkel többen is foglalkoznának, megkönnyítendő a tanárválasztást. A felére rostit létszámmal, csakis a főiskolán folyó a második és harmadik évben a tanítás. Csak a negyedikben kerülőnének színházba, ahol vizsgálhatnának is. Most olyasmit mondtam el, amit a kollégám is a lapból fognak megtudni.

Köszönöm. Mit szólna ahhoz, ha a színművészeti főiskolának akadna konkurenciája? Ha megvanne a szinte teljes színészképző monopóliuma? Változó időkben ez is megöröszhet.

— Örülnek neki. Tiszta lappal többre is juthatnak. Ha születne egy fantasztikus színiiskola, amely életképebb a miénkénél, akár én is átmennék oda.

Bogácsi Erzsébet